

Õiguskantsler

Mati Raidma
Keskkonnaministeerium
keskkonnaministeerium@envir.ee

Teie 01.12.2014 nr

Meie 20.01.2015 nr 6-2/150076/1500298

Teabe nõudmine
Heitvee suublasse juhtimise nõuded

Austatud minister

Eesti Vee-Ettevõtete Liit (edaspidi: EVEL) esitas mulle avalduse, milles palus kontrollida veeseaduse (edaspidi: VeeS) § 24 lg 2 ning selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 29.11.2012 määruse nr 99 „Reovee puhastamise ning heit- ja sademevee suublasse juhtimise kohta esitatavad nõuded, heit- ja sademevee reostusnäitajate piirmäärad ning nende nõuete täitmise kontrollimise meetmed“ (edaspidi: määrus nr 99) § 8 lg 2 vastavust põhiseadusele. Avaldaja leiab, et viidatud määruse norm sätestab alates 01.01.2015 suublasse juhtivale heitveele sedavõrd ranged nõuded, et vee-ettevõtjad ei ole neid suutelised täitma, sest selleks pole tehnoloogilisi lahendusi. Ühtlasi toob määruse nr 99 nõuete rikkumine vee-ettevõtjatele kaasa kohustuse tasuda kõrgendatud saastetasu, mis omakorda halvendab vee-ettevõtjate finantsvõimekust määruse nõuete täitmiseks vajalike tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamiseks ja rakendamiseks.

Tutvusin avaldusega ning kohtusin detsembris 2014 ka EVEL esindajatega. Otsustasin EVELi avalduse menetlusse võtta, kuna mul tekkis mitmeid küsimusi ja kahtlusi kehtestatud regulatsiooni osas. Pöördungi käesolevaga Teie poole, et saada mul tekkinud küsimustele vastused, sest Teie olete minister, kelle juhitud ministeerium on valmistanud ette määruse nr 99 ja teised valdkonda reguleerivad asjakohased õigusaktid. Arvestades, et probleemi olemus on Teile teada, palun, et Te vastaksite mulle hiljemalt 09.02.2015. Vastamisel tehke palun vajadusel koostööd Keskkonnaametiga.

Lühidalt öeldes ei ole ma hetkel veendunud, et määruse nr 99 kehtestamisel võttis Vabariigi Valitsus arvesse asjakohaseid looduslikke olusid, tehnoloogilisi võimalusi, majanduslikke mõjusid ning arvestas Eesti turul tegutsevate vee-ettevõtjate suutlikkust teha vajalikud mahukad muudatused oma tegevuses 2 aasta jooksul määruse vastuvõtmisest. Selle tulemusel võib esineda olukord, kus ettevõtjate põhiseaduse §-s 31 sätestatud õigust ettevõtlusvabadusele on ülemääraselt riivatud. Selgitan Teile alljärgnevalt pikemalt, milles minu esialgsed kahtlused seisnevad.

Määruse nr 99 § 8 lg 2 ütleb, et veekogusse või pinnasesse juhitud heit- ja sademevees ei tohi ohtliku aine, sealhulgas prioriteetse aine, sisaldus ületada VeeS § 26⁵ lg 10 alusel kehtestatud

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

pinnavee keskkonnakvaliteedi piirväärtust. VeeS § 26⁵ lg 10 alusel on keskkonnaminister 09.09.2010 kehtestanud määruse nr 49 „Pinnavee keskkonna kvaliteedi piirväärtused ja nende kohaldamise meetodid ning keskkonna kvaliteedi piirväärtused vee-elustikus“ (edaspidi: määrus nr 49). Määruse nr 49 § 1¹ sätestab ohtlike ainete keskkonnakvaliteedi piirväärtused pinnavees. Seejuures reguleerib see ka fluoriidi, kroomi, vase ja selle ühendite ning tsingi ja selle ühendite kvaliteedi piirväärtuseid.

EVEL esindajad väidavad, et eelkõige nendele ainetele kehtestatud piirväärtused on sellised, mille saavutamist Eesti vee-ettevõtjad ei pea võimalikuks, kuna puudub vajalik tehnoloogiline lahendus reovee puhastamiseks nii, et see vastaks määruse nr 99 § 8 lg 2 ning määruse nr 49 viidatud nõuetele. Avaldajad leiavad, et reovee suurtes kogustes viidatud tingimustele vastavaks puhastamine tänaseid tehnoloogilisi lahendusi arvestades on sisuliselt võimatu. Uute tehnoloogiate väljatöötamine ja puhastite projekteerimine ning ümberehitamine võtab aga aastaid aega. Samal ajal võeti määrus nr 99 vastu 29.11.2012 ja see jõustus 01.01.2013. Määruse nr 99 rakendussäte (§ 15 lg 1) näeb küll ette sisuliselt kahe aastase üleminekuaja (lõpuga 01.01.2015), kuid täiesti uue tehnoloogia väljatöötamiseks ning reoveepuhastite ümberprojekteerimiseks ja –ehitamiseks sellest ettevõtjate sõnul ei piisa.

Määruse nr 99 eelnõu juurde lisatud seletuskirjas ei ole käsitletud, milliseid tehnoloogilisi muudatusi ja kui paljudel ettevõtjatel on vajalik teha näiteks vase, kroomi, tsingi ja fluoriidi reoveest eemaldamiseks, et vesi vastaks uutele nõuetele, samuti ei ole hinnatud nende maksumust ega prognoositud rajamiseks kuluvat aega. Seletuskiri prognoosis teatavat mõju keemia-, põlevkivikeemia- ja metalli töötlemisega tegelevatele ettevõtjatele, kuid samas tõdes, et raskmetallide sisaldus reoveepuhastite heitvees on jäänud üldjuhul alla kehtestatud piirnormide. Võimalikke investeeringuvajadusi seoses raskmetallide ja keemiliste ühendite (sh ohtlike ainete) ärastamisega on seletuskirja järgi raske hinnata, sest need sõltuvad ettevõtte tingimustest ning seal kasutatavatest tehnoloogiatest.¹ Kokkuvõttes on seletuskiri määruse nr 99 mõju osas vee-ettevõtjatele üldsõnaline ega käsitle võimalike probleemide lahendusi, näiteks seda, kas on olemas mõni kättesaadav tehnoloogiline lahendus reovee puhastamiseks määruse nr 99 § 8 lõikes 2 nõutava määrani ning kui kaua võtab aega vajalik projekteerimine ning ümberehitus, samuti, milline on sektorile määruse nr 99 rakendamisega kaasnev üldkulu.

Lisaks väärrib märkimist, et ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni seaduse § 14 lg 2 kohaselt kujundatakse veeteenuse hind selliselt, et vee-ettevõtjal oleks tagatud investeeringud olemasolevate ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemide jätkusuutlikkuse tagamiseks (punkt 2) ja keskkonnanõuete täitmine (punkt 3). Avaldajate väitel nõuab uutele nõuetele vastavalt heitvee puhastamine suuri investeeringuid ja suurendab oluliselt vee-ettevõtjate kulusid. Sellest võib eeldada, et heitveele kehtima hakanud uued nõuded võivad kaasa tuua veeteenuse kui elutähtsa teenuse hinna tõusu. Määruse nr 99 eelnõu seletuskirjast ei selgu, kas ja kuidas on enne muudatuste tegemist veeteenuse hinnale avalduvaid mõjusid analüüsitud.

Eelnõu väljatöötajana Te kindlasti mõtlesite nende küsimuste peale, sest pidite ju olema veendunud eelnõu rakendatavuses, sh selle rakendamise võimalikkuses juba alates 01.01.2015 s.o ca 2 aastat peale määruse vastuvõtmist.

1. Mitme vee-ettevõtja tegevus ei vastanud Teie teada määruse nr 99 § 8 lg 2 nõuetele seisuga 01.01.2013?

---

¹ Seletuskiri on kättesaadav <http://eelnoud.valitsus.ee/> EIS toimiku nr 12-0927.

2. Mitmel ettevõtjal on määruse nr 99 nõuete täitmisega probleeme veel seisuga 01.01.2015, st kui paljudel vee-ettevõtjatel on vajalik teha veel olulisi täiendavaid investeeringuid, et nõuetele vastata? Palun nimetage need vee-ettevõtjad.
3. Millise maksumusega on Teie teada keskmine asjakohane investering ettevõtja kohta (sh palun kommenteerige millist maksumust Te prognoosisite määruse kehtestamisel)?
4. Palun selgitage, kas Te analüüsisite, milliseid tehnoloogilisi lahendusi kasutusele võttes on võimalik ettevõtjatel muu hulgas Eesti eri piirkondade vee looduslikku fooni (nt Ida-Virumaal) arvestades saavutada reovee puhastamisel vase, kroomi, tsingi ja fluoriidi osas tulemus, mis vastab määruse nr 99 § 8 lg 2 nõuetele? Palun viidake, kus ma sellekohase analüüsiga tutvuda saan.
5. Millistest andmetest ja uuringutest lähtuvalt Te hindasite aega, mis kulub ettevõtjatel reoveepuhastite määruse nr 99 nõuetele vastavaks ehitamine? Palun viidake asjakohastele uuringutele/analüüsidele. Kui Teil nendele viidata ei ole, siis palun selgitage, millest lähtuvalt Te pidasite kahe aastast üleminekuaega piisavaks?
6. Palun kirjeldage, kui palju võtab keskmiselt ühe reoveepuhasti projekteerimine ning ehitamine aega, samuti olemasoleva reoveepuhasti oluline ümber-projekteerimine ja -ehitamine?
7. Kas analüüsisite määruse nr 99 § 8 lg 2 rakendamise kaasnevate kulude mõju veeteenuse hinnale? Palun viidake asjakohasele analüüsile või hinnake selle mõju praegu, kui eelnevalt on analüüs tegemata.
8. Kas Eestis kasutusel olevad reoveepuhastid on Teie teada ehitatud riigisisest investeringust või on enamike ehitamist/täiustamist suuremas mahus toetatud läbi Euroopa Liidu eelarve tuleva toetuse?

Võrdlesin määrust nr 99 ja määrust nr 49 sotsiaalministri määrustega, mis reguleerivad joogivee kvaliteeti. Mu esialgsel hinnangul on sotsiaalministri 31.07.2001. a määruse nr 82 „Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid“ §-s 5 ja sotsiaalministri 02.01.2003. a määruse nr 1 „Joogivee tootmiseks kasutatava või kasutada kavatsetava pinna- ja põhjavee kvaliteedi- ja kontrollinõuded“ lisas 1 sätestatud nõuded joogiveele on oluliselt leebemad kui need, millele peab vastama heitvesi fluoriidi, vase, tsingi ja kroomi osas.²

Oma esialgse analüüsi tulemusel ei leidnud ma ka Euroopa Liidu õigusest norme, mis kohustaks liikmesriike kehtestama selliseid piirväärtuseid heitvee suublasse juhtimisel nagu on kehtestatud määruse nr 99 § 8 lõikega 2 näiteks vasele, tsingile ja kroomile. Arusaadavalt on kõrge keskkonnakaitse tase kogu Euroopa Liidu eesmärk, samas mulle teadaolevalt lubab Euroopa Liidu õigus ka keskkonnakaitseliste normide kehtestamisel arvestada tehnoloogiliste võimaluste ning majanduslike argumentidega.

9. Millistest kaalutlustest lähtuvalt on heitveele kehtestatud sellised nõudmised, nagu need tulenevad määruste nr 99 ja 49 koostoimest? Palun muu hulgas viidake asjakohastele uuringutele/analüüsidele.
10. Kas ja kui, siis mis põhjusel on heitvee koostisele kehtestatud nõuded üldnimetatud ainete osas rangemad kui joogiveele?
11. Palun selgitage, kas joogivee kvaliteet ühisveevärgist vastab kogu Eestis õigusaktidega kehtestatud nõuetele? Kui ei vasta, palun nimetage nende vee-ettevõtjate piirkonnad, kus joogivesi Eestis nõuetele ei vasta.
12. Kui suuri investeeringuid on vaja Eesti vee-ettevõtjatel Teie hinnangul kokku teha, et tagada joogivee vastavus kehtestatud nõuetele?

---

² Joogivees võib olla näiteks fluoriidi kuni 1000 korda rohkem, kui heitvees.

13. Kas määrust nr 99 kehtestades arvestasite Te majandusliku mõju hindamisel, kui reaalne on ettevõtjatel täita kehtestatud piirmäärasid nii joogivee kui heitvee puhul? Palun viidake asjakohasele majandusanalüüsile või selgitage, miks Te ei pidanud selle teostamist vajalikuks.

Keskkonnakasutus on tasuline. Vastavalt keskkonnatasude seaduse (edaspidi: KeTS) § 5 lõikele 1 maksab keskkonnatasu isik, kes on saanud keskkonnaloaga või seadusega sätestatud muul alusel õiguse heita keskkonda saasteaineid. Keskkonnatasusid arvestatakse kõrgendatud määra järgi, kui saasteaineid heidetakse merevette, veekogusse, põhjavette või pinnasesse lubatust suuremas koguses või kontsentratsioonis (KeTS § 22 p 2 ja 4). Seega peavad vee-ettevõtjad, kes ei suuda täita määruse nr 99 § 8 lg 2 nõudeid minu esialgsel hinnangul tasuma keskkonnatasusid kõrgendatud määra järgi KeTS §-s 24 sätestatud ulatuses.

14. Millised tagajärjed kaasnevad vee-ettevõtjale suutmatusega täita määruse nr 99 § 8 lõikest 2 tulenevaid nõudeid? Kas vee-ettevõtjal tekib kohustus tasuda saastetasusid kõrgendatud määras?
15. Kui vee-ettevõtja peab tasuma saastetasu kõrgendatud määras (vt KeTS § 24), siis kuidas mõjutab see Teie hinnangul tema võimekust investeerida määruse nr 99 nõuete täitmiseks vajalike uute tehnoloogiate väljatöötamisse?

Määruse nr 99 § 9 reguleerib ohtliku aine segunemispirkonna määramist. Segunemispirkonna määramine annab vee-ettevõtjale kuni 10 aasta pikkuse üleminekuaja pinnavee kvaliteedi piirväärtuste järgimiseks ehk sisuliselt määruse nr 99 § 8 lg 2 nõuetega vastavusse viimiseks. Segunemispirkonna määramine võiks seega pikendada määruse nr 99 nõuete jõustumisega, kui kõigile vee-ettevõtjatele, kellel on raskusi määruse nr 99 § 8 lg 2 nõuete täitmisega, oleks määratud segunemispirkond. EVEL selgitas mulle, et käesoleval hetkel ei ole segunemispirkondasid paljudele vee-ettevõtjatele määratud, sest nende määramine on kulukas ning segunemispirkonna määramise juhiseid õigusaktis puuduvad.

16. Kui paljudel vee-ettevõtjatel on seisuga 01.01.2015 määratud segunemispirkond vastavalt määruse nr 99 §-le 9?
17. Kui paljud vee-ettevõtjad peaksid segunemispirkonna määrama, arvestades, et nende tegevus ei vasta määruse nr 99 § 8 lg 2 nõuetele. Palun nimetage need vee-ettevõtjad.
18. Kui paljude ettevõtjate osas käib käesoleval ajal menetlus segunemispirkonna määramiseks?
19. Kui palju Te hindasite määruse koostamisel, et ettevõtja kohta keskmiselt läheb segunemispirkonna määramine maksma?
20. Millises dokumendis või õigusaktis kirjeldatud korrast lähtudes peaks vee-ettevõtja ja loa andja segunemispirkonna määrama? Kas Teie hinnangul on segunemispirkonna määramise regulatsioon õigusselge? Kas peate vajalikuks segunemispirkonna määramise regulatsiooni määruks täpsustada?

Määruse nr 99 § 15 lg 1 näeb ette, et kõik enne määruse nr 99 jõustumist antud load kehtivad loas esitatud tingimustel kuni loa kehtivuse lõpuni, kuid mitte kauem kui 1. jaanuarini 2015. a, välja arvatud üldfosfori sisaldus.

21. Kas kõik vee-ettevõtjatele väljastatud vee-erikasutusload vastavad käesoleval hetkel määruse nr 99 nõuetele ja on sellest tulenevalt kehtivad? Kui ei vasta, siis palun andke ülevaade kui paljud vee-erikasutusload kaotasid määruse nr 99 § 15 lg 1 tõttu kehtivuse. Kui load ei kaotanud Teie hinnangul kehtivust, millised nõuded vee-ettevõtjale kehtivad?

22. Millised rahalised või karistusõiguslikud tagajärjed kaasnevad vee-ettevõtjale, kellel puudub kehtiv vee-erikasutusluba, kuid kes soovib jätkata teenuse pakkumist?

Arvestades vee-ettevõtjate ja minu välja toodud võimalikke probleeme määruse nr 99 rakendamisel, palun:

23. Selgitage, millised võiksid olla võimalikud lahendused määruse nr 99 kirjeldatud rakendusprobleemidele.
24. Kas Te peate vajalikuks määruse nr 99 § 8 lg 2 sisulist ümber vaatamist ja/või selle tulevikus jõustamist rakendamiseks piisava ajavaruga?
25. Kas Te kaalute segunemisperikonda puudutava regulatsiooni ehk määruse nr 99 § 9 täiustamist?
26. Milliseid abinõusid oleks võimalik veel rakendada, et vee-ettevõtjad ei peaks tasuma kõrgendatud saastetasu põhjusel, et nende tegevus ei vasta määruse nr 99 § 8 lg 2 nõuetele põhjusel, et asjakohane tehnoloogia kas puudub või ei ole käesoleval hetkel rakendatav?

Palun Teil vastata minu küsimustele, vajadusel koostöös Keskkonnaametiga hiljemalt 09.02.2015. Kui Teil on täiendavat teavet, mis võiks olla vajalik mulle esitatud avalduse lahendamiseks, siis palun selle mulle edastada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Teadmiseks: Keskkonnaamet

Ave Henberg 693 8435
Ave.Henberg@oiguskantsler.ee
Evelin Lopman 6938431